

SKEPP O'HOJ

**NR 3
Augusti 2003**

I detta nr:

- **Ordföranden har ordet.**
- **Insatser för Norge**
- **Riskfyllt grannskap**
- **Våra höstaktiviteter**
- **Femkamp o Ålandsresa**
- **Bokpresentation**
- **Klubbstugan**

Flottans mäns avdelning 11, Nynäshamn

Ordförande: Bo Schagerberg	08 - 530 447 57
Mob	070 - 521 44 39
Vice ordf. : Hans Martinelle	08 - 520 211 13
Mob	070 - 566 06 61
Sekreterare: Rune Stang	08 - 520 305 55
Mob	070 - 369 29 38
Kassör: Karl-Erik Hedberg	08 - 520 150 09
Mob	073 - 043 22 59
Ledamöter: Sven Sahlsten	08 - 520 188 23
Kent Hermansson	08 - 520 149 47
Mob	070-585 02 93
Börje Svaleklev	08 - 520 138 51
Suppleanter: Kent Pejdel	08 - 520 164 84
Anders Möllerström	08 - 520 172 91

Adress: FM avd 11 NYNÄSHMN
c/o Bo Schagerberg
Sunnerbyv 6
148 71 SORUNDA
e-mail : bo.sch@telia.com

Kassör: FM avd 11 Nynäshamn
c/o K-E Hedberg
Nynäsv 17 A

Postgironr: 28 21 05 - 6

produktion: st-media
R Stang
Skogsv 4
148 30 ÖSMO
Tfn 08-520 30 555
Mob 070-369 29 38
e-mail: st-media@telia.com

Ordföranden har ordet

Mera Lust och mindre plikt!

Jag var i veckan på besök ute på anläggningen, dvs Marinbasen i akt och mening att säga tack till avgående stabschef Rolf Wigström. Jag ville samtidigt hälsa hans efterträdare Göran Rosenblad välkommen i arbetet och i kontakterna med Flottans Män.

Jag framförde min synpunkt till de båda cheferna, att Muskö är en märklig arbetsplats på så vis, att när man har sitt arbete där, tycker man det är skräp, men så snart man gått i pension eller bytt tjänstgöringsplats, blir anläggningen om inte den bästa så inte långt undan den bästa arbetsplats man haft.

Vår uppgift i Flottans Män måste därför bli att fånga upp de som slutar och fungera som något av personalavdelningens förlängda arm. Hjälpa till vid övergång från aktiv tjänst till kanske en tillvaro som pensionär eller annan verksamhet och behålla kontakten med en spännande och i själva verket mycket omtyckt arbetsplats. Detta skall ske av lust och inte av plikt.

Som ordförande i snart tio år har jag hela tiden mötts av stor förståelse och ett enastående

tillmötesgående, alltifrån Ulf Edman som var Örlogsbaschef för sju år sedan när jag berättade att vi ville arrangera riksårsmötet år 2000 och likadant nu när stugan ställs till vårt förfogande utan kostnad mot att vi håller den tillgänglig för Marinbasen vid övningar eller när behov av utrymme för övernattningskonferens dyker upp.

Vi lägger hellre pengar på underhåll för att ha en snygg lokal, och som fyller ett ändamål, än på en hög hyra till Fortverket. Läs vidare under "stugan".

Ett stort tack till Marinbas Ost och dess chefer.

Låt oss alla därför av lust och inte plikt, informera den personal som slutar eller flyttar om vår existens, vad vi vill och kan göra för att kontakten med den forna arbetsplatsen skall finnas kvar.

Insatser för Norge

Dagligen växer de norska fånglägren där motståndare till Quislingregimen inspärras. Ovan en rad fångar som från Trondheim förs till ett koncentrationsläger.

När finska vinterkriget mot Sovjet slutat i mars 1940 och de 8 000 svenska frivilliga inklusive ett antal danskar och norrmän höll på att demobilisera och fara hem, blixtockuperade tyskarna Danmark och Norge under natten till den 9 april. Danmark sträckte omedelbart vapen, men norrmännen satte sig till motvärn. Många av de hemvändande ville nu fortsätta direkt till Norge. Men Sverige hade förklarat sig neutralt i kriget mellan Tyskland och västmakterna. I det finska fallet sade man sig vara "icke krigförande" och kunde därmed låta frivilliga ur armén och flygvapnet att ge sig dit. I

fråga om Norge förbjöd regeringen fast anställda och värnpliktiga att engagera sig.

Frivilliga anmälde sig emellertid omedelbart på norska legationen i Stockholm. De organiserades inte utan fick sticka över gränsen på eget bevåg, ofta i små grupper. Från och med den 13 april kom det uppgifter om att svenska och norska förut finlandsfrivilliga hade deltagit i strider i sydöstra Norge. Tyskarna klagade och påstod att hela väpnade förband gått över gränsen, vilket bestämt förnekades av svenska regeringen. De flesta frivilliga kom dock snart tillbaka. Några små förband höll ut in i maj.

Ett av dem stod under befäl av den svenske kaptenen Gösta Benckert. Han kom från Finland den 9 april med en demobiliserad trupp och fortsatt direkt med 150 man, de flesta norrmän, till Norge där han inträffade i Kongsvinger den 14 april och underställde sig ett reguljärt norskt förband som gav honom ett bevakningsuppdrag där han efter några dagar råkade i strid.

Det blev alltmer kaotiskt på den norska sidan och Benckert tog med sin

decimerade trupp upp det fria kriget. Han var tillbaka i Stockholm i mitten av juni. Då hade Norge sedan en månad givit upp i söder och i norr, kring Narvik, höll striderna också på att ebba ut.

Därmed upphörde de väpnade frivilliginsatserna för Norge. Men norska flyktingar strömmade över gränsen. 1943 uppgick de till 30 000. Många engagerade sig då i vad som kallades "hälsoläger" där de fick träning i "polisiärt arbete". Tanken var att de skulle sättas in för att upprätthålla ordningen i Norge när ockupationen bröt samman, vilket man hade börjat inse att den förr eller senare skulle göra.

När krigslyckan nu uppenbarligen vänt för tyskarna repade svenska regeringen mod och uppdrog åt kriminaltekniska anstaltens chef Harry Söderman att leda verksamheten bland norrmännen. Han började med en självständighet och initiativrikedom som förskräckte uppdragsgivarna att utbilda såväl danska som norska "polistrupper" vilka dock mer liknade tungt beväpnade infanteribataljoner. Omkring 13 000 norrmän stod redo vid kapitulationen i maj 1945 och transporterades omedelbart över gränsen. Vapenstilleståndet blev dock odramatiskt. Tyskarna gav upp utan incidenter.

Verksamhetens omfattning omöjliggjorde att den kunde hållas hemlig och Tyskland hade protesterat mot denna neutralitetskränkning, men Sverige behövde inte längre fästa sig vad tyskarna opponerade mot.

Ett annat och betydligt hemligare avsteg från neutraliteten hade då redan vidtagits. På Kallax flygflottilj vid Luleå landade amerikanska Dakotaplan som från början av 1945 transporterade manskap och förnödenheter till motståndsrörelsen i Finnmark i nordligaste Norge och förde ut skadade samt interner från övergivna tyska fångläger. En hel del av de 1 550 personerna och 360 ton vapen och utrustning fälldes med fallskärm. Först flera år efter kriget blev denna insats allmänt känd.

Ännu hemligare, så hemlig att inte ens regeringen visste något, var en engelsk-amerikansk plan att landsätta 200 000 man i Göteborgsområdet som - helst i samverkan med svensk trupp - skulle gå in i Norge från Värmland och Jämtland om tyskarna där, när själva Tyskland var erövrat, inte gav upp. Svenskarna skulle underrättas först i allra sista ögonblicket. Man räknade med svensk acceptens, dels därför att det inte fanns något att vara neutral mellan längre och dels på grund av stark antitysk opinion sedan koncentrationslägren hade avslöjats under våren.

Även Sverige höll på med liknande hemligheter. I april utbildades i Strängnäs med regeringens goda minne några hundra frivilliga officerare och värnpliktiga som skulle gå in i Norge om tyskarna inte gav upp och slå mot kommunikationerna i Hamar. Truppen upplöstes när kapitulationen genomfördes.

En grupp "Fritjof", så kallad efter sin svenske ledare, gick på eget bevåg över gränsen den 12 maj och inlemmades i hjemmestyrkorne med uppgift

att bevaka ett gränssnitt för att förhindra att norska nazister flydde över till Sverige. Gruppen upplöstes efter en tid.

Men mot den svenska regeringen och de svenska myndigheterna rådde det länge bitterhet i Norge för att de inte ingripit mer aktivt under ockupationen.

HANS DAHLBERG

Artikeln har varit införd i tidningen *Försvaretsforum* 2/03

Riskfyllt grannskap

Den förre kanadensiske premiärministern Pierre Trudeau sade om sitt lands förhållande till USA på den nordamerikanska kontinenten: "Att dela säng med en elefant är alltid ett riskfyllt äventyr, hur vänskapligt djuret än må vara." Något liknande kanske kan sägas om Sveriges och Finlands förhållande till Ryssland/Sovjet i Nordeuropa under två århundraden.

I "finska kriget" 1808-09 erövrade Ryssland den finska riksdelen från Sverige och gjorde den till ett storfurstendöme i sitt imperium. "Arvfienden" var nu obehagligt nära det egentliga Sverige, och närmare kunde det ha blivit. I fredsförhandlingarna ville ryssarna dra gränsen vid Kalixälven men svenskarna lyckades flytta den till Torne älv, vilket räddade Kiruna-fästningen Bomarsund som dock sköts sönder av Fransmännen på 1850-talet under Krimkriget i vars fredsslut ögruppen demilitariserades. En bestämmelse som gäller än i dag.

Finland fick sedan i stort sett sköta sig självt inom den ryska makten ända till 90-talet. Då satte tsaren igång en brutal russifiering som fick en uppskrämd svensk riksdag att efter årtiondens debatt 1901 ersätta de indelta soldaterna med en värnpliktsarmé och besluta att bygga Bodens fästning kring malmбанan till Narvik för att förhindra rysk framryckning till Atlanten.

När Ryssland under första världskriget länge tvingats retirera och Lenins statskupp 1917 ställt till en röra i hela imperiet, passade finländarna på att förklara sitt land självständigt. Då utbröt ett blodigt inbördeskrig mellan "vita" och "röda", där de senare hade hjälp av de ryska soldater som fanns i storfurstendömet. Hade inte de vita segrat, med bistånd av en landsatt tysk hjälpkår på 12000 man, kunde Sverige ha fått en sovjetrepublik till närmaste granne som efterträdare till storfurstendömet.

Mellankrigstiden började idylliskt med, alldeles som nu, nio fria stater kring Östersjön, men sedan skockades stormmolnen och när det nya kriget

brutit ut i september 1919 började Sovjet ställa krav på tsarens forna riksdel, vilka avvisades. Ryssarna inledde då det tre månader långa "finska vinterkriget" och tillsatte själva en finsk "folkregering" om vilken de meddelade: " Med ofantlig entusiasm möter folkregeringen och Finlands folkmassor den tappra, oövervinneliga Röda armén." Men finländarna försvarade sig hårdnackat, även de flesta finska kommunister, och Stalin fann det bäst att för sin internationella prestige skull stoppa erövringsförsöket. Men Finland tvingades i freden bland annat avträda Karelen.

När Tyskland sedan överföll Sovjet i juni 1941 försökte Finland samtidigt återerövra det förlorade och hade till en början framgång. Men efter tre år lyckades finländarna bara med knapp nöd hejda en rysk storoffensiv och insåg att läget i längden var hopplöst. De förhandlade då i Stockholm fram ett vapenstillestånd vilket ryssarna gick med på, bland annat för att kunna sätta in alla resurser i slutstriden mot Tyskland.

Hur nära katastrofen egentligen var, avslöjar ett kapitulationsprotokoll färdigt att undertecknas som nu påträffats i ett ryskt arkiv. En av paragraferna lyder: "För uppfyllande av kapitulationsvillkoren och för att säkra Sovjetunionens säkerhet ockuperar Sovjetunionens högsta krigsledning, med egna styrkor och enligt eget gottfinnande, Finlands territorium delvis

att bevaka ett gränssnitt för att förhindra att norska nazister flydde över till Sverige. Gruppen upplöstes efter en tid.

Men mot den svenska regeringen och de svenska myndigheterna rådde det länge bitterhet i Norge för att de inte ingripit mer aktivt under ockupationen.

HANS DAHLBERG

Artikeln har varit införd i tidningen *Försvaretsforum* 2/03

Riskfyllt grannskap

Den förre kanadensiske premiärministern Pierre Trudeau sade om sitt lands förhållande till USA på den nordamerikanska kontinenten: "Att dela säng med en elefant är alltid ett riskfyllt äventyr, hur vänskapligt djuret än må vara." Något liknande kanske kan sägas om Sveriges och Finlands förhållande till Ryssland/Sovjet i Nordeuropa under två århundraden.

I "finska kriget" 1808-09 erövrade Ryssland den finska riksdelen från Sverige och gjorde den till ett storfurstendöme i sitt imperium. "Arvfienden" var nu obehagligt nära det egentliga Sverige, och närmare kunde det ha blivit. I fredsförhandlingarna ville ryssarna dra gränsen vid Kalixälven men svenskarna lyckades flytta den till Torne älv, vilket räddade Kiruna-fästningen Bomarsund som dock sköts sönder av Fransmännen på 1850-talet under Krimkriget i vars fredsslut ögruppen demilitariserades. En bestämmelse som gäller än i dag.

Finland fick sedan i stort sett sköta sig självt inom den ryska makten ända till 90-talet. Då satte tsaren igång en brutal russifiering som fick en uppskrämd svensk riksdag att efter årtiondens debatt 1901 ersätta de indelta soldaterna med en värnpliktsarmé och besluta att bygga Bodens fästning kring malmбанan till Narvik för att förhindra rysk framryckning till Atlanten.

När Ryssland under första världskriget länge tvingats retirera och Lenins statskupp 1917 ställt till en röra i hela imperiet, passade finländarna på att förklara sitt land självständigt. Då utbröt ett blodigt inbördeskrig mellan "vita" och "röda", där de senare hade hjälp av de ryska soldater som fanns i storfurstendömet. Hade inte de vita segrat, med bistånd av en landsatt tysk hjälpkår på 12000 man, kunde Sverige ha fått en sovjetrepublik till närmaste granne som efterträdare till storfurstendömet.

Mellankrigstiden började idylliskt med, alldeles som nu, nio fria stater kring Östersjön, men sedan skockades stormmolnen och när det nya kriget

brutit ut i september 1919 började Sovjet ställa krav på tsarens forna riksdal, vilka avvisades. Ryssarna inledde då det tre månader långa "finska vinterkriget" och tillsatte själva en finsk "folkregering" om vilken de meddelade: " Med ofantlig entusiasm möter folkregeringen och Finlands folkmassor den tappra, oövervinneliga Röda armén." Men finländarna försvarade sig hårdnackat, även de flesta finska kommunister, och Stalin fann det bäst att för sin internationella prestige skull stoppa erövringsförsöket. Men Finland tvingades i freden bland annat avträda Karelen.

När Tyskland sedan överföll Sovjet i juni 1941 försökte Finland samtidigt återerövra det förlorade och hade till en början framgång. Men efter tre år lyckades finländarna bara med knapp nöd hejda en rysk storoffensiv och insåg att läget i längden var hopplöst. De förhandlade då i Stockholm fram ett vapenstillestånd vilket ryssarna gick med på, bland annat för att kunna sätta in alla resurser i slutstriden mot Tyskland.

Hur nära katastrofen egentligen var, avslöjar ett kapitulationsprotokoll färdigt att undertecknas som nu påträffats i ett ryskt arkiv. En av paragraferna lyder: "För uppfyllande av kapitulationsvillkoren och för att säkra Sovjetunionens säkerhet ockuperar Sovjetunionens högsta krigsledning, med egna styrkor och enligt eget gottfinnande, Finlands territorium delvis

eller helt. dess hamnar, Ålands skärgård och Finska vikens öar." Sverige kunde ånyo ha fått dela Östersjöområdet bädd med den ryska elefanten. "Farans år", som man säger i Finland, åren av ovisshet om Sovjets vidare avsikter varade sedan till 1948. Stalin drog då in Tjeckoslovakien, Ungern och Rumänien bakom järnridån. För Finlands del nöjde han sig med Vänskaps- Samarbets- och Biståndspakten. VSB, enligt vilken de båda länderna under vissa omständigheter skulle hjälpa till att försvara varandras territorier.

Sedan åstadkoms under en följd av år genom skicklig finsk diplomati en stegvis lösgöring ur det sovjetiska greppet och en långsam integrering i det västeuropeiska samarbetet. Ryssarna hölls på gott humör med högtidliga men kryptiska uttalanden om en kärnvapenfri zon i Norden. När östblocket upplöstes 1991 sades också VSH-pakten upp. Finland skulle senare förnya sitt flygvapen och valde då det amerikanska F-18-planet, vilket kanske kan betecknas som en andra självständighetsförklaring. I dag skulle det inte förvåna om Finland går in i Nato före Sverige.

HANS DAHLBERG

Artikeln har varit införd i tidningen *Försvaretsforum* 6 -02

Våra höstaktiviteter

09-13 Kräftskiva Festarrangörerna tar nya och trevliga initiativ för medlemarnas froma och väl.

10-09 Fisksoppa Här ulovas en mustig och god fisksoppa av de två Kentarna. Soppan lär komma att bli speciellt anpassad för Flottans Män

Berga slott Denna aktivitet får inte missas av någon. FM Haninge arrangerar besöket som kommer att omfatta middag till vardagspris, visning av slottet och thailändska paviljongen.

12-06 Lille Jul Detta tillfälle att träffas bör beaktas av alla. Ett nytt och trevligt inslag är att våra kamrater från Haninge är välkomna att delta.

Som vanligt kommer kompletterande information under rubriken

Nytt från föreningarna i Nynäsposten

Boka in aktiviteterna i Era kalendrar. Kontakta någon av styrelsens funktionärer om Ni vill veta mera.

FEMKAMPEN DEN 16 AUGUSTI ÅR 2003

Nynäshamn har fått inbjudan från Stockholmsföreningen att delta i den årliga femkampen där Stockholmsföreningen i år är arrangör.

Inbjudan vi fått lyder sålunda:

Flottans Män, region Mitt.

Årets femkamp kommer i år att hållas i vackra Hagaparken vid Haga Norra. Tävlingen genomförs med fem tävlande i varje lag. Fler lag kan anmälas. Om man inte vill delta i tävlingen är man välkommen ändå. Dock krävs föransmälan för alla. **SISTA ANMÄLNINGSDAG DEN 8 augusti till Kent Hermansson 08 - 520 149 47 Mob 073 - 043 22 59.**

Samling vid Haga båtklubb kl. 0900 då vi startar med fika och fralla. Därefter startar tävlingen. När tävlingen är genomförd c:a 1230 blir det lunch och prisutdelning.

Kostnad för fika, lunch och dryck 100:- per person.

Färdväg.

Med egen bil från norr eller söder. Följ E4 och ta av vid avfart Hagaparken vid Haga Norra. Vid infarten till vänster finns parkering. Promenad till fjärrilshuset som passeras och fortsatt grusvägen rakt fram till båtklubben (ca 400m).

Med SL: T-bana till Odenplan därefter buss 515 och avstigning vid Haga Norra.

ÅLANDSRESA

Stockholmsföreningen anordnar en dagsutflykt till Åland den 19 September och inbjuder härmed medlemmarna i region mitt att delta. Information om detta finns i senaste numret av vår tidskrift under rubriken Stockholm. Anmälan senast den 19/8,

Max deltagare 62, kostnad 600:- per person. Priset kan bli lägre och beror på antal anmälda.

Återkomst till Stockholm ca 2130.

Ytterligare informationer fås av Stockholmsföreningens kontaktman tel 070-5583361 eller av ordf i Nynäshamns FM tel 53044757.

VÄLKOMNA

Berlin. Slutstriden 1945

Antony Beevor
Historiska Media

1966 skrev Cornelius Ryan "Slutstriden" som kom ut på Bonniers och i dag har alltså efterföljaren "Berlin. Slutstriden" kommit ut under stort medialt pådrag. Jag kan inte låta bli att jämföra böckerna och tycker nog att Ryan lyckades bättre, framför allt med en närhet i texten i intervjuer med t ex general Heinrich och djurskötaren på Berlins zoo.

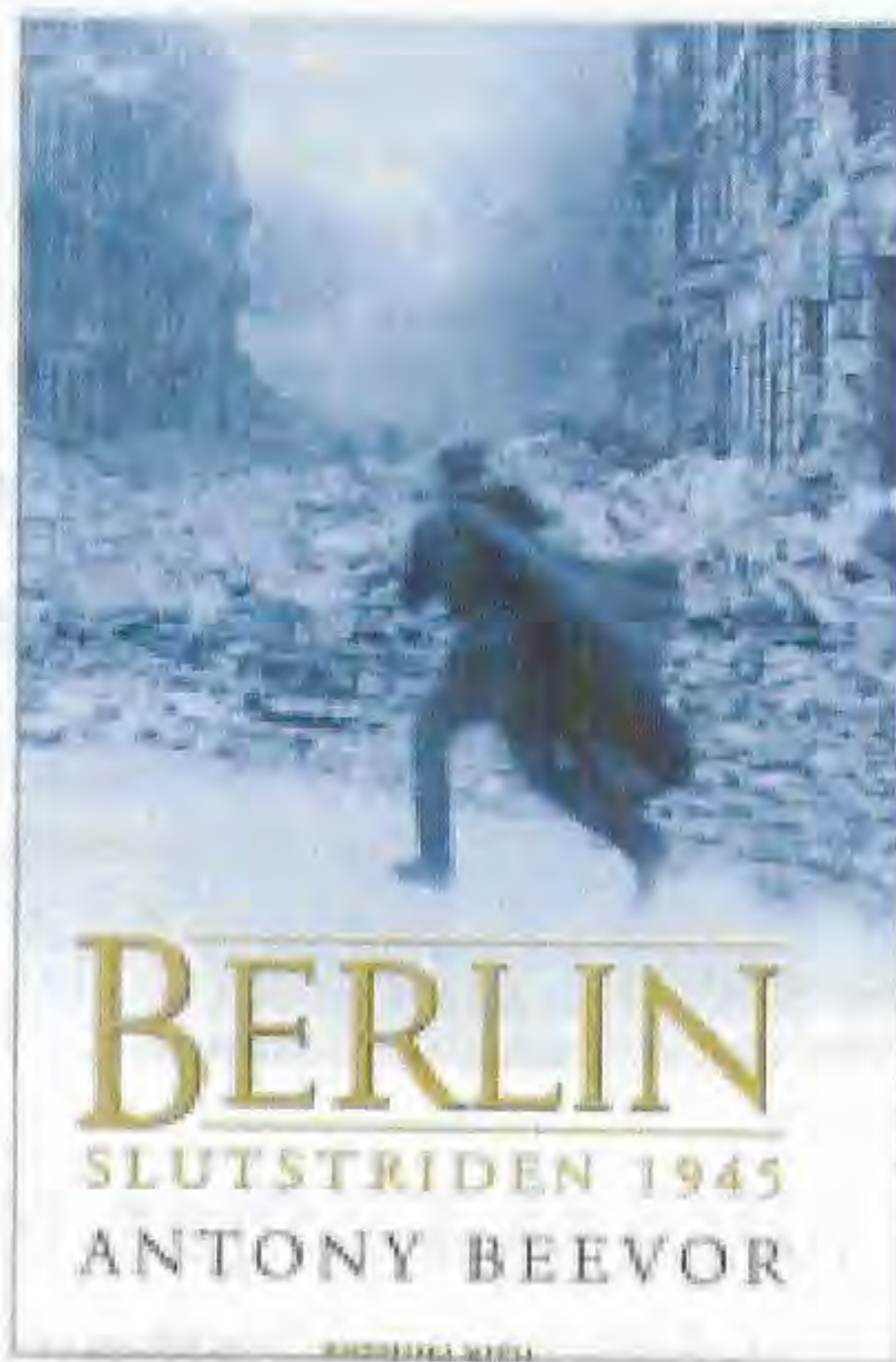
Beevor har dock tagit fram förnämliga kartor som bl a visar 12. och 9. Arméernas reträtt 1 - 8 maj 1945. Beevor visar även nya sidor av slaget om Berlin och läsaren får på nära håll följaden ryska arméns framryckning.

Vi får i den nya boken även följa striderna vid Seelowhöjderna som blev mycket blodiga.

Nytt för mig är även att utländska SS trupper var med och försvarade riksdagshuset med en oerhörd fanatism. Men i Görings flygministerium, som tydligen var gediget byggd, stod tusentals högre officerare, dignitärer och tjänstemän och tittade på i väntan på att striderna skulle ta slut.

De första dagarna i maj får vi följa de sista soldaterna och civila som försöker undkomma ryssarna bland dem är radiomedarbetaren vid Grossdeutscher Rundfunk vid Masurenallee i Berlin. Klockan 01.55 den 2 maj 1945 sänds det sista meddelandet: "Führern är död, länge leve riket".

Svante Palm
OfficersTidningen
2002:8

KLUBBSTUGAN

Som framgår av både tidigare O'hoj och av numrets "ordföranden har ordet" får vi möjligheter att från och med nästa år lägga mer pengar på underhåll och mindre på hyra.

Men vi kommer att redan i år starta upp ett visst underhåll som vi velat göra en längre tid men som fått vänta tills vi sparat ihop lite pengar. Den stora kostnaden tidigare har varit att underhålla värmepannan och trots att vi köpt helt ny utrustning har den inte fungerat friktionsfritt. I år kommer vi att lägga om tak och takränna över éntren och sätta upp ett räcke framför altanen på framsidan..

Vi kommer också att måla om och snygga upp på toaletten.

Detta arbete startar upp i augusti när våra "hantverkare" är tillbaka från semestrar och andra störande ledigheter.

Kom ihåg och det gäller fortfarande, att stugan är till för våra medlemmar. Att vi samtidigt kan förlägga våra möten och festligheter där räknar vi som bonus.

Välkomna

att besöka stugan.

FLOTTANS MÄNS LOKALFÖRENING 11 I NYNÄSHAMN

